



II. Kongresszusa által elfogadott program  
kivonata

1989. október 13-15.

Tisztelt Választópolgár!

A FIATAL DEMOKRATÁK SZÖVETSÉGE második kongresszusán átfogó programot fogadott el. Ennek az ismertetőnek a terjedelme nem teszi lehetővé, hogy programunk valamennyi elemére kitérjünk. Így kimaradtak e füzetből a lelkiismereti és vallásszabadságról, a hadseregről és a polgári szolgálatról vallott elképzeléseink. Reméljük ugyanakkor ez az ismertető hozzásegíti Önt ahhoz, hogy képet alkothasson arról, mit akar a FIDESZ. Rövidesen teljes terjedelmében is napvilágot lát programunk, így remélhetőleg Önnek is lehetősége lesz ezzel részleteiben is megismerkedni.

## GAZDASÁG

### Milyen szemléletű a programunk?

Liberális, vagyis szabadságelvű. A társadalom tagjainak szabadon választott gazdasági tevékenysége az egyének, s ezen keresztül a társadalom jólétének alapja. A piacképes egyéni teljesítmény alapján képződő jövedelmi és vagyoni különbségeket széles határok között elviselhetőnek, de a társadalmi konszenzust tükröző adórendszer által koorigálandónak tartjuk. Fellépünk a kiváltságok és monopolhelyzetek ellen. Ennek fő útja a versenyhelyzet teremtése.

### Milyen gazdaságot akarunk?

A nemzet akkor gazdag, ha gazdagok az állampolgárai. Olyan gazdaságot szeretnénk, amelyben az egyéni erőfeszítések eredményének felhasználásáról alapvetően azok döntenek, akik létrehozták ezeket az eredményeket. Ez a gazdaság a magántulajdonon alapuló piacgazdaság.

Az általunk kívánatosnak tartott berendezkedésben egymás mellett működnek a magán, az intézményi (pl. nyugdíjpénztári) és az állami tulajdon változatos önálló és társult formái. Az egyes tulajdonformák közötti tényleges arányok ideológiai előítéletektől mentesen alakuljanak, alapvetően a piaci hatékonysági verseny alapján. Természetesen ez nem az egyetlen figyelembe veendő szempont pl. infrastrukturális vagy jóléti intézmények esetén, de itt is célszerű lehet változatos formákat versenyeztetni egymással.

Mit várunk, s mit nem várunk a kormányzattól a gazdaságban?

Nem hiszünk a gazdasági gondjainkra megváltást hozó államban. Kétkedünk a politika gazdasági teljesítményre gyakorolt pozitív hatásával szemben. Semmilyen politikai program, még esetleges sikeres megvalósítása esetén sem oldhatja meg gazdasági problémáinkat. A politika nagyon "sikeres" lehet a gazdasági problémák okozásában, de a korrekció már sokkal nehezebb.

Alaposan ellenőrzött és szakszerű állami (központi és helyi) bürokráciára szükség van. Bizonyos jól meghatározott feladatok elvégzésében sikeres lehet, de tévedés lenne gazdasági vagy akár szociális problémáink megoldását tőle várni. A bürokrata mindig más pénzt költi másra, - s ez fordítva is igaz, aki más pénzt költi másra, azt gazdasági szempontból bürokratának kell tekintenünk, (ideértve nemcsak az államigazgatás hivatalnokait, de az állami vállalatok menedzsereit is). Döntései anyagi következményeit jóformán egyáltalán nem viseli, emiatt a bizalmatlanság vele szemben teljesen indokolt. Ebből az következik, hogy egyfelől ésszerűen csökkenteni kell az állami szférába tartozó tevékenységek körét, másrészt minél alaposabb ellenőrző mechanizmusok kiépítésére van szükség a bürokrácia felett, ami a gazdaságban valódi tulajdonosi kontrollt jelent. Feladataik teljesítése során lehetőség szerint ki kell őket tennünk olyan szereplők versenyének, ill. felügyeletének, akik döntően maguk viselik döntéseik vagyoni, ill. jövedelmi következményeit.

A problémák megoldásának fő útja az öntevékenység, amihez az állam, ill. a politika ideális esetben kedvező feltételrendszert biztosíthat. Realistábban fogalmazva, nem emel olyan gátakat, ill. nem hoz egyeseket olyan privilegizált helyzetbe, amelyek elveszik a többiek kedvét és lehetőségét attól, hogy többletjövedelemre tegyenek szert piacképes teljesítmény nyújtásával. Ez a motiváció egy sikeres piaci intézményrendszer kiépítésének nem automatikus következménye, hanem a sikerre esélyt adó külön előfeltétel.

### Mi a fő veszély a gazdaságban?

Gazdasági téren a legnagyobb veszély, amit el kell kerülnünk a válságból való kilábalás perspektívájának megőrzéséhez, a lengyel és jugoszláv típusú végtató infláció kialakulása, ami a gazdaság összeomlásához vezet, s ami értelmetlenné teszi az egyes ember számára a többletjeljesítmény nyújtását, s a józan üzleti kalkulációt. A végtató infláció motorja a lakosság megrendült bizalma az ország kormányának határozott válságkezelő képességében. Ha az emberek tömegesen elvesztik bizalmukat abban, hogy többletjeljesítménnyel javíthatnak helyzetükön, akkor a bérvköveteléseket látják az egyetlen járható útnak helyzetük romlásának fékezésére. Ez a lélektani helyzet az, aminek elejét vennünk a legfontosabb.

Mik a legsürgősebb teendők a gazdaságpolitikában?

- 1./ A kiáramló pénzmennyiség ellenőrzése a jegybank hatáskörében
- 2./ Az államháztartás tényleges deficitjének folyamatos csökkentése
- 3./ Tartósan fizetéseképtelen nagyvállalatok felszámolásának haladéktalan megkezdése
- 4./ Monopolpozíciók bürokratikus védelmének megszüntetése. (Privatizálás, liberalizálás, dereguláció, versenyszabályozás)
- 5./ Kínálatösztönzés: Vállalkozásélénkítés és privatizálás

E programcsomag következetes végrehajtása esetén az infláció felgyorsulása megakadályozható, majd mértéke fokozatosan csökkenthető.

Mi történjen az adósággal?

A külföldi hitelezőkkel szembeni fizetéseképtelenség elkezdése elengedhetetlen feltétele a sikeres válságkezelésnek, mégis úgy látjuk, hogy közvetlenül nem ez kell, hogy a program középpontjában álljon. A fő cél a gazdaság egész rendszerének átalakítása, márpedig a fizetési mérleg pozíció gyors javításának célkitűzéséből logikusan következne az export milderáon való növelésének rövidtávú kényszere, ami tartósítja a gazdaságtalanul termelő hazai monopolszervezetek túlélését, ezzel az elavult termelési szerkezetet, ezért ez nem lehet elsődleges cél.

A nemzetközi pénzintézetekkel folytatott tárgyalásokon - a nyugati hatalmak politikai támogatására számítva - olyan megállapodások kialakítását szorgalmazzuk, amelyek lehetővé teszik egy intézményi reformokra épülő válságkezelő program megvalósításából adódó átmeneti többletköltségek finanszírozását (pl. tartósan veszteséges nagyvállalat felszámolásából adódó exportkiesés, Szovjetunióval folytatott kereskedelemben konvertibilis elszámolására való átállásából adódó veszteség).

A fizetési terhek csökkenése irányába hat a működő tőke importja is. Ezenkívül tárgyalásokat kellene kezdeni arról, hogy tartozásaink egy részét hazai vállalati részvényekkel törlesztenink. Ugyancsak meggondolandó behajthatatlannak látszó követeléseink egy részének értékesítése az adósságok másodlagos nemzetközi piacán. Mindezek azonban együttesen is legfeljebb megfelelő feltételrendszert biztosíthatnak a kilábaláshoz, de nem válthatják ki a szükséges belső áldozatokat.

Milyen tulajdonreformot javasolunk?

Az állami tulajdonban lévő monopolszervezeteket még egy stabil piacgazdaságban is nehéz arra kényszeríteni, hogy piacképes többletteljesítménnyel javítsanak helyzetükön. Egy

olyan gazdaságban pedig, amelyet az ilyen szervezetek dominálnak, ez lehetetlen. Ezt a dominanciát radikálisan csökkentő privatizációs program nélkül tehát érdemi előrelépést nem várhatunk.

Tekintve, hogy a belföldi magánszemélyek rendelkezésére álló megántóke és a nálunk befektetni szánt külföldi tőke összesen is legfeljebb az állami vállalati vagyont 20-30 %-át vásárolhatná fel néhány éven belül, a hagyományos állami tulajdon részarányának további csökkentése érdekében annak további belső ársztruktúrája látszik szükségesnek intézményi tulajdonosok révén, pl. társadalombiztosítást finanszírozó állami vagyonalapok létrehozásával. Az állami vagyonalapok kezelésében maradó részvényhányad a továbbiakban a tőkepiac felvevőképeségének bővülése arányában fokozatosan kerülne értékesítésre a magán és nem állami intézményi befektetők (nyugdíjpénztárak, befektetési társaságok, biztosító társaságok stb.) részére.

Mi legyen a földdel?

A jelenlegi válság gyökere nem az ágazaton kívül keresendő (agrárrolló, ártámogatási rendszer), hanem az állami újraelosztásra felfűzött vállalatszerkezet jellegében és annak belső működési elveiben.

A mezőgazdasági termelés mai szervezet- és intézményrendszerét gyökeresen át kell alakítani, illetve meg kell újítani. Meg kell jelölni a jelenlegi misztikus nagyvállalati (szövetkezeti, állami) vagyont konkrét tulajdonosait. Termelő szövetkezetek helyett igazi szövetkezeteket kell létrehozni. A mezőgazdasági vállalkozókat kedvezményes hitelekkel és támogatásokkal kell ösztönözni.

A földkérdés rendezésekor a jelenlegi helyzetből kell kiindulni. A formális földtulajdonjogokat a mai napig megőrző tulajdonosok és azok, akik földje szövetkezeti használatban van saját belátásuk szerint, szabad alkuban dönthessenek földtulajdonukról. A föld megtartásában, vagy a földhöz jutásban a jelenlegi és a jövőbeni használók élvezzenek előnyt.

A közös használatban maradó földek felett azok tulajdonosainak tényleges jogosítványokat kell adni.

Kinek tudjuk helyzetét javulását ígérni?

Programunk rövid távon a vállalkozó szellemű, önmaga sorsát irányítani szerető, saját teljesítőképeségének kihasználási módjait mozgékonyan kereső emberek számára ígéri helyzetük javulását. E körbe azonban a szűk értelemben vett magánvállalkozóktól a főmunkaidőn túl plusz jövedelemszerző tevékenységet végezni hajlandók több milliós táborig nagyon sokan beletartozhatnak. Reméljük a fiatalok körében különösen magas az ilyen autonóm személyiségek aránya!

## TÁRSADALOMPOLITIKA

Az állam szociális szerepvállalásának elsősorban a jövedelmi folyamatokra kell koncentrálnia. A szociális újra-elosztás elsődleges szerepe: a jövedelemfenntartó programok működtetése.

A jövedelmek újraelosztása nem mehet a jövedelmek növekedésének rovására. Tehát a szociálpolitika alapvető elosztási szabálya kell, hogy legyen, hogy segítse a rászorulókat a bezárult léthelyzetekből való kilábalásban, nem pedig az, hogy tartósítsa a rászorultságot.

A szociálpolitikában az eddigieknél erőteljesebb mértékben kell támaszkodni a különböző állampolgári csoportosulások, önszervező egyletek, egyházak és a családi intézményre. A szociálpolitika keretfeltételeinek kialakítása, a szóbanforgó intézmények és szervezetek működésének előmozdítása ugyanakkor elsődlegesen állami (központi és helyi) feladat. Az államnak az eddigiekben vázoltaknál lényegesen aktívabb szerepet kell vállalnia az elosztási alkufolyamatból tartósan kimaradó, a társadalom peremére szorult rétegek helyzetének javításában. Mindenképpen elkerülendő a társadalom erőteljes szegregálódása, vagyis nem megengedhető, hogy a társadalmi szolgáltatások reprivatizálása önerősítő folyamatok beindulása révén a társadalom kettéhasadásához vezessen.

A lehetséges áldozatokat mindenképpen minimalizálni kell, bizonyos megelőző intézkedések meghozatala akkor is szükséges, ha rövid távon költségesek.

A hazai lakáspiacot egyszerre jellemzik mennyiségi és strukturális gondok. Ezért a lakásszféra átfogó reformjára van szükség. Gazdasági eszközökkel elő kell segíteni az első lakáshoz jutást. Biztosítani kell a versenysemlegességet az állami és a magán vállalkozások között.

Meg kell teremteni a lakáspiac információs rendszerét.

A lakáspiacon a jelenleginél lényegesebben magasabb arányt képviseljenek a valódi bérlakások, amelyek azonban döntő arányban magántulajdonban legyenek.

Az állami beavatkozásnak alapvetően nem a lakás termelését és elosztását, hanem a lakásban lakókat és a lakáshoz jutás céljaiból takarékoskodni vágyókat kell támogatni.

A támogatási rendszert úgy kell kialakítani, hogy a támogatott jövedelmi helyzetét és a lakásköltségeket vegye alapul.

A lakásrendszer reformját egybe kell kötni azzal, hogy adócsökkentések formájában a bérekbe fokozatosan beépülnek a lakhatás költségei. A költségvetés ezután már csak a leginkább rászorultak terheit vállalná át.

Az egészségügyet a korrupció melegágyává tette az egyéni kiszolgáltatottság, a szabad orvosválasztás lehetőségének hiánya. Az egészségügy betegség-megelőzés helyett a kórházi ellátásra koncentrált, ami költségességét nagyságrendekkel növeli.

Állampolgári jogon biztosítani kell az alapellátás ingyenességét, de válják lehetővé az extra szolgáltatások térítés melletti igénybevétele is.

Az orvosi ellátásra szoruló egyén választhassa meg azt az egészségügyi intézményt, ahol a gyógykezelést igénybe akarja venni.

Az egészségügyi intézményeket érdekeltté kell tenni a gyógyítás eredményességében.

Szűnjön meg az egészségügyi szolgáltatás minden szintjében az ellátás állami monopóliuma.

Önkéntes választási lehetőségként be kell vezetni a házaspárok együttes adózásának lehetőségét. Az eltartottakkal kapcsolatos költségek figyelembevételét fix összegű adólevonás formájában tartjuk elképzelhetőnek.

A gazdaság ársztruktúráldódása egész régiókat hoz reménytelen helyzetbe úgy, hogy ezek saját erejükből kilábalni már képtelenek. Ezért javasoljuk a válságterületek felzárkóztatására régió rehabilitációs program beindítását (adókedvezmények, infrastrukturális beruházások, iskolarendszer fejlesztése, stb.)

## HELYI TÁRSADALOM - ÖNKORMÁNYZAT

A mai tanácsrendszerrel szemben önkormányzatok hálózatára van szükség. Közülük csupán egy a területi (helyhatósági) önkormányzat.

Meg kell szüntetni a tanácsok tevékenységében kifejeződő mérhetetlen állami funkcióhalmozást. Jelenleg a tanácsok egyidejűleg lépnek fel büntető szabálysértési hatóságként, a törvényesség őreként, a forgalmi viszonyokban mellérendelt piaci szereplőként stb.

Fel kell számolni a helyi szervek megyei és központi szintről történő hierarchikus befolyásolását, közvetlen irányítását. Az irányítás kizárólag központi szintről, normatív gazdaság szabályozási eszközökkel és elsősorban törvényi, legalább kormánysszintű jogszabályok útján történjék.

A területi önkormányzatok legkisebb egységei a települési önkormányzatok legyenek. A települések önkormányzatainak saját elkülönített pénzalappal kell rendelkezniük, amelyből fenntarthatják, fejleszthetik saját közösen üzemeltetett intézményeiket. Az önkormányzatok jogállása egymással egyenlő legyen. Szűnjön meg a kiváltságos (pl. megyei városi) és a csökkentett jogkörű (pl. társközségi) közigazgatási státuszok.

Az önkormányzati képviselőtestületek tagjait alapvetően egyéni választókerületekben válassza meg a

lakosság. A települések lakossága a polgármestert közvetlenül válassza meg.

A pártok helyi szervezetei alapvetően az egyéni képviselői rendszeren és a helyi nyilvánosságon keresztül törekedjenek az önkormányzatok politikai befolyásolására.

Meg kell szüntetni a megyei tanácsokat, ki kell iktatni a megyék határolatlan államhatalmi-politikai szerepkörét. A fenntartandónak ítélt feladatokat azok jellege szerint közigazgatási bíróságok, az államigazgatás dekoncentrált ágazati szervei, törvényességi ellenőrzést végző speciális szervek (pl. számvevőszék) lássák el. Ezen felül megmaradhat egy mérlegelési jogkörrel nem rendelkező kizárólag központi államigazgatási feladatok végrehajtását ellátó, a közigazgatási minisztérium alárendeltségében működő területi hivatal.

A helyhatóságok szervezetén belül a képviselőtestület gyakorolja az önkormányzati jogköröket! A testület a mainál kisebb létszámú, gyakran ülésező operatív feladatokat is ellátó szerv legyen. Végrehajtó bizottságra nincs szükség.

Az önkormányzatok pénzalapjaikkal önállóan gazdálkodjanak. A gazdálkodás forrásai nagyrészt közvetlenül az önkormányzat területén képződött bevételek legyenek. Ezek a szolgáltatások működési bevételeiből, az állam által megosztott adókból és a saját jogon kivetett (helyi) adókból álljanak.

Az önkormányzatoknak a helyi bevételeken kívül központi támogatásban is részesedniük kell. Fontos azonban, hogy az elosztás ne egyedi, hanem normatív eszközökkel történjen. A központi elosztású hányadot az országgyűlés által - tervezési időszakonként - megállapított lakossági fejkvóták és ugyanúgy, nyilvánosan meghirdetett fejlesztési célpályázatok útján kapják meg az önkormányzatok. Ezen felül a területi jövedelemtermelés különbözőségét, az állampolgári (lakópolgári) jogegyenlőség érdekében, egy bizonyos, általánosan garantált minimumszintig külön támogatással kell enyhíteni. Szükséges az önkormányzati tulajdon intézményesítése.

#### OKTATÁSPOLITIKA

Olyan sokszínű iskolarendszert akarunk, amelyben az állampolgárok egyéni választására van bízva, hogy mit, hogyan, és hol akarnak tanulni. Ebből következik, hogy az iskolarendszernek az állampolgárok igényeihez kell alkalmazkodnia, az államnak pedig az e szolgáltatáshoz szükséges keretfeltételekt kell biztosítania.

Az oktatási intézmények irányítása a társadalom joga.

Az óvodák, iskolák és felsőoktatási intézmények létrehozásának és fenntartásának joga megillet minden nagykorú állampolgárt és minden jogi személyt.

Ezen intézmények fenntartását és működtetését a parlament által megszavazott és az érdekeltek rendelkezésére bocsájtott összegre lehet alapozni.

Oktatási kérdésekben döntés csak az érdekelt felek (diák, szülő, tanár, gazdasági fenntartók) egyenlő súlyú döntési jogával történhet.

Be kell vezetni a vizsgakötelezettséget. Az állampolgárok az iskolától független állami intézmények előtt, adott életkori sávon belül kötelesek számot adni tudásukról.

Ajánló jelleggel kell kidolgozni olyan kerettanterveket, melyek közül az oktatási intézmények választhatnak, de azokat elfogadni nem kötelesek.

Az oktatásra fordított összegeket nyilvánosan újra kell osztani.

Az államnak biztosítania kell legalább 16 éves korig az állampolgárok magas színvonalú oktatásának anyagi fedezetét.

Az állami költségvetésen kívül az oktatási intézményeket magánszemélyek, jogi személyek, társadalmi szervezetek, alapítványok, egyesületek, önkormányzati szervek is finanszírozhatják, illetve kiegészíthetik azok alapellátását, mely összeg adóalapjukból legyen levonható.

Mit lehet tenni most a közoktatásban?

Módosítani kell a jelenlegi oktatási törvényt.

Ki kell iktatni a törvényből a kizárólagos ideológiára utaló elemeket.

El kell ismernie a szabad iskolaalapítási és fenntartási jogot minden nagykorú állampolgár és jogi személy számára.

Garanciákat kell adnia az érdekvédelmi és ifjúságpolitikai szervezetek működésére az oktatási intézményekben.

A központosított iskolairányítás eredményeként anyagiakban alapvető hiányokat szenvedett oktatási intézmények számára egy pénzügyi alapot kell létrehozni, melynek összege fenntartott, ámde feleslegessé váló ellenőrző és elosztó szervek, valamint társadalmi erőszakszervezetek megszüntetéséből származzék. Az összeg elosztása nyilvános és normatív legyen.

A 40 év alatt törvénytelenül eltulajdonított iskolalapületeket vissza kell adni az állampolgároknak oktatási célokra.

A MSZ(M)P vagyon-elszámolásakor az erre alkalmas épületekben iskolákat kell kialakítani. (pl. oktatási központok).

Be kell indítani az oktatásügy átalakításához elengedhetetlen előkészítő munkálatokat.

Ma Magyarországon, a felsőoktatás egyik legfőbb funkciója a fejlett világ bázisát jelentő szellemi életbe való aktív visszacsatkozás, annak közvetítése gazdaságban, oktatásban, kultúrában.

Az egyetemek és a főiskolák nappali tagozatain kell növelni a fiatalok számát.

A felsőoktatás különböző szintjein növelni kell a nemzetközi kapcsolatok sokirányúságát.

Minél nagyobb számú ösztöndíjast (a nappali tagozatos hallgatók 10 %-át) kell külföldi egyetemre küldeni, rész vagy teljes képzésre, valamint fiatal oktatókat és kutatókat; ezzel párhuzamosan pedig vendégprofesszorokat kell hívni.

A tudományos kutatás és az egyetemi felsőoktatás körében valamennyi szervezet esetében meg kell szüntetni az államigazgatás intézmények feletti irányítási jogköreit.

Az intézmények önállóan döntenek a felvételi politika, a képzési rend és a személyi kérdésekben. Az autonóm intézmények önállóan végeznek, terveznek kutatási, oktatási programokat.

A felsőoktatás pénzbeli ellátásához szükséges egy non-profit módon működő Felsőoktatási Alap létrehozása, mely tanulmányi hitellel támogatja a hallgatókat. Ez tandíj formájában jut el a felsőoktatási intézményekbe. A tandíj mellett a költségvetés "fejkvóta" szerint támogatja az intézményeket, a képzésnek megfelelő differenciálással.

A felsőoktatási intézményeket vagyonhoz kell juttatni, amivel szabadon gazdálkodhatnak.

#### KÖRNYEZETVÉDELME

A XX. század második felének alapvető felismerése volt az, hogy a természeti javak korlátozás nélküli és pazarló használata már a földi élet minőségét és lehetőségét fenyegeti. Mindaddig, amíg önmagunkat a legyőzendő természet törvényei felett állónak tekintjük, ez a fenyegetettség csak növekedni fog, és végső soron pusztulásunk okává válik majd.

"Globálisan gondolkodni és lokálisan cselekedni!": a zöld mozgalmak jelszava a mérték és a lépték helyes megválasztására hívja fel a figyelmünket." Támogatjuk mindazt, ami a hosszú távú, átfogó gondolkodást és cselekvést segíti elő.

Elengedhetetlennek tartjuk társadalmi értékrendünk alapvető megváltozását környezetünk, és ezzel együtt önmagunk további pusztításának megakadályozása érdekében. Ehhez nélkülözhetetlen, hogy az oktatás-nevelés, a tudomány és a művészetek művelői felismerjék az e feladatokban rájuk háruló felelősséget és lehetőséget.

A hatékony cselekvéshez elengedhetetlen a nemzetközi ajánlásoknak megfelelő mérőrendszer kiépítése. A pontos helyzetkép kialakításához országos információs hálózatot kell létrehozni, amelynek adatai bárki számára hozzáférhetőek.

A helyzet súlyosságára való tekintettel a vízbázisok és a vízminőség védelme élvezzen elsőbbséget.

A levegőszennyezettség csökkentése érdekében a leginkább szennyezett levegőjű területeken - a helyzet gyors javítására - a helyi önkormányzatok szintjéig dolgozzanak ki ütemtervet és fogadjanak el végrehajtási programot.

El kell érni az iparban környezetkímélő technológiák alkalmazását, s a meg nem újítható erőforrások racionális hasznosítását.

Rendkívül fontos az energiafelhasználás racionalizálása. Kerüljön sor egy jövőorientált, átfogó energiatermelési koncepció kidolgozására.

Kapjon külön támogatást az alternatív - nap-, bio-, szél-, magas hatásfokú és környezetkímélő - energiaforrások kutatása és elterjesztése.

Az atomenergia-termelés egész folyamatának a mainál megnyugtatóbb ellenőrzésére közvetlenül az Országgyűlésnek alárendelt ellenőrző hatóságot kell létrehozni.

A mezőgazdaság iparszerű, egyre nagyobb energia- és vegyszerigényű termelési módszerei az ökológiai szempontok mellőzése miatt egyre gazdaságtalanabbá és - ökológiai következmények miatt - tarthatatlanná válnak. Elsősorban emiatt a talaj termékeny felső rétege folyamatosan pusztul, illetve csökken táperő-készlete. Ezért szükséges a növényvédőszeres és a műtrágyák használatának optimalizálása, illetve mérséklése - csökkentve a mai rendkívüli mértékű pazarlást, az élelmiszerek, a talajvizek vegyszerekkel való szennyezését valamint a kívánt cél szempontjából specifikusabb, a környezetet jobban kímélő hatóanyagok, biológiai növényvédelem és biokertészet támogatása és alkalmazása.

Törekedni kell a jelenleg még a természeteshez közeli életközösségek állapotának fenntartására, illetve a megzavart területek eredetihez közeli állapotának visszaállítására.

Környezetkímélő járműpark gyártására és importjára kell törekedni.

Fejleszteni kell a viszonylag környezetkímélő tömegközlekedést és a vasti közlekedést és szállítást.

Ne halogassák tovább a várost kikerülő főútvonalak (körgyűrű) megépítését.

Csökkenteni kell a hulladéktermelés mennyiségét új technológiák (pl. zárt ciklusú módszerek) bevezetésével és elterjesztésével.

A felhasználható hulladékokat a legnagyobb mértékben feldolgozva vissza kell juttatni az anyagkörforgásba (pl. komposztálás, ipari, mezőgazdasági hasznosítás, biogáz, stb.).

A megsemmisíthetetlen hulladékok termelésével járó technológiákat drasztikusan csökkenteni kell (pl. a radioaktív hulladékokét).

A megújuló erőforrásokkal való ökológiai szemléletű gazdálkodást

a/ adó- és hitelkedvezményekkel,

b/ hulladékszegény és környezetkímélő gazdálkodásra ösztönző bírságokkal kell előmozdítani.

## NEMZET, KISEBBSÉGEK, NEMZETISÉGPOLITIKA

Magyar az, aki annak vallja magát.

Valamely nemzethez tartozni alapvető emberi jog. Az egyén döntésén múlik, hogy egy nemzet kötelékében vagy azon kívül marad. Mind az asszimiláció, mind a disszimiláció szabadságát biztosítani kell.

Az állam - ha szuverén nép állama - jogosan követelheti meg állampolgáraitól a törvények tiszteletben tartását, de nemzeti hovatartozásukat nincs joga számonkérni tőlük. Bár a nemzetek kialakulásában és fennmaradásában kiemelkedő szerep jut az államnak, mégis a nemzetet mindenekelőtt kulturális jelenségnek tekintjük.

A magyar nemzet heterogén kulturális hagyományrétegekre épül. Továbbá, az egyes hagyományokat (népi, urbánus, európai, stb.) képviselő elitek gyakran konfliktusban állnak, és maguknak tulajdonítják az igazi nemzeti jelleget. A FIDESZ a liberalizmus talaján állva minden kulturális hagyományréteget a nemzeti egész részének tekint, beleértve a magát nemzetietlennek tekintő irányzatokat is. Ezzel természetesen nem tagadjuk a tényt, hogy némely vonulat nagyobb súllyal befolyásolja a nemzet kulturális arculatát. Elfogadhatatlannak tartunk minden olyan nemzeti érdekként feltüntetett szándékot, amely az egyén és közösségei szabad akaratát korlátozza.

A nemzetiségi-kisebbségi kérdés, amíg megoldatlan, akadályozni fogja a magyarságot abban, hogy az európai nemzetek sorába lépjen.

Nem demokratikus államban a nemzetiségi kérdés megoldásáról beszélni értelmetlenség.

A nemzetiségi kérdés nemcsak kulturális kérdés. A gazdasági és politikai önkormányzatok általános rendszerének megteremtése az adott országban élő nemzetiségek fennmaradásának előfeltétele.

A határainkon belüli nem magyar és az azokon túl élő magyar kisebbségek létszámkülönbségét nem tekintjük megfelelő indoknak arra, hogy ne azonos elvek alapján kezeljük a két kérdést. Alapelvnek tekintjük, hogy a nemzeti kisebbség és többség viszonyát nem a viszonyosság, hanem a kisebbség előjoga kell jellemezze.

A határainkon kívüli magyar kisebbségeket a magyar nemzet szerves részeinek tekintjük, amelyek fennmaradásáért és sorsáért a mindenkori magyar állam felelősséggel tartozik. Hasonlóan felelősséggel tartozik a hazai nemzetiségekért is.

Az alapvető emberi jogok követelése ill. biztosítása a határainkon túl élő magyar nemzetiségek fennmaradásához nem elegendő. Az alapvető emberi jogokon túl kollektív nemzeti-kisebbségi jogok garantálására van szükség.

A magyar külpolitikának alapvető elvként kell figyelembe vennie, hogy Erdély az erdélyieké, Felvidék a

felvidékieké, Vajdaság a vajdaságiaké és Kárpátalja a kárpátaljaiaké. Azaz, ők minden döntésben a legilletékesebbek. A külpolitika feladata, hogy megkeresse a nemzetiségek véleményformáló köreit, kezdeményezze velük a párbeszédet, kiszolgálja igényeiket, támogassa kezdeményezéseiket.

A FIDESZ szorgalmazza a politikai szervezetek legszélesebb körének közös fellépéseit, s mielőbb egy közös nyilatkozat kiadását a nemzetiségek védelmében.

Szervezetünk feladatának tekinti, hogy intenzív kapcsolatokat teremtsen a magyar nemzetiségek azon csoportjaival, amelyek a nemzetiségi kérdés megoldását annak az országnak demokratizálásától remélik, amelyben élnek. Ugyanakkor kapcsolatok kiépítésére törekszik ezen országok demokratikus ellenzékeivel, s ezek emigrációba kényszerült tagjaival, csoportjaival. Ezen csoportok számára magyar politikai és kulturális információk szállítását különösen fontos teendőjének tartja. Főként Erdély esetében a humanitárius segítségnyújtás (élelmiszer, gyógyszer) szükségét sem téveszti szem elől, s ezt nem gondolja mellékes tevékenységnek.

Az oktatás vállalja a környező országok és a hazai kisebbségek kultúrájának, történelmének, nyelvének megismertetését.

Javasoljuk egy nemzetiségi minisztérium felállítását. Hasonlóképpen elengedhetetlennek véljük egy olyan Nemzetiségi Intézet életre hívását, amely tudományos igénnyel képes politikai döntéseket megalapozni.

## KÜLPOLITIKA

Az 1945-ben bekövetkezett orosz megszállás, s az azt követő nagyhatalmi rendezés nem csupán ketté szakította Európát, hanem annak keleti részét - benne Magyarországot - egy ázsiai despotikus uralom alá taszította. E bolsevik rendszer totális csődje után újra előttünk áll a történelmi feladat: csatlakozni Európához. A külpolitikának, mint eszköznek, ezt a célt kell szolgálnia.

A FIDESZ külkapcsolatainak, illetve egy a FIDESZ által támogatható külpolitikának az alábbi alapelveknek kell megfelelnie:

A nemzetközi kapcsolatokban folytatott politikának is szigorúan az emberi jogok feltétlen tiszteletéből kell kiindulnia.

- A nemzetközi viszonyokban is maradéktalanul teljesülnie kell az erőszakmentesség elvének.

- El kell ismerni a nemzeti önrendelkezés elvét.

- Garantálni kell a különböző államok fennhatósága alatt élő nemzeti, etnikai és vallási kisebbségek jogainak védelmét.

Állami külpolitikánk egyik célkitűzése kell legyen, hogy visszanyerjük szuverenitásunknak azt a mértékét, amely sokoldalú, kölcsönös függőségeken alapuló világban lehetővé teszi számunkra, hogy egyenrangú tagjaivá váljunk az európai népek közösségének. Különösen fontos számunkra a baráti kapcsolatok erősítése azokkal a közép-európai népekkel, melyekkel történelmi sorsközösségben élünk. Felül kell vizsgálnunk a Szovjetunióhoz és a Varsói Szerződéshez való viszonyunkat. Haladéktalanul tárgyalásokat kell kezdeményezni a szovjet kormánnyal csapatainak Magyarországról történő legrövidebb időn belüli kivonásáról. Széleskörű társadalmi vitát kell kezdeményezni a Varsói Szerződéssel fennálló tagsági viszonyunk felülvizsgálatáról. Maximális célkitűzésként a Varsói Szerződésből való kilépés és az ország semlegességének deklarálása képzelhető el, minimális célként pedig a Varsói Szerződés átalakítása egy valóban védelmi jellegű, a tagországok egyenjogúságát és szuverenitását egy új szerződés által is biztosító szövetséggé. A kérdésben végső soron népszavazásnak kell döntenie. A FIDESZ - nem értve egyet azzal az állásponttal, amely csak a katonai tömbök egyidejű feloszlásával tudja elképzelni a Varsói Szerződésbeni tagságunk megszüntetését - az ország semlegességének mielőbbi megvalósítását támogatja.

A nemzeti önrendelkezés és a kisebbségvédelem elvéből kiindulva a mindenkor magyar kormánynak minden politikai eszközt fel kell használnia a határainkon kívül rekedt magyar kisebbségek védelme érdekében.

A FIDESZ egy fegyvermentes, egységes Európa megvalósításában szeretne közreműködni. Saját sokszínűségéből kiindulva minden demokratikus európai szervezettel kész a kapcsolatok felvételére. A menekültek problémája csak hosszabb távon, a menekülés okának megszűnésével oldható meg. Ezért a menekültkérdés szabályozása és a gyakorlat minden esetben és körülmények között az egyetemes emberi jogi normákon és az ezeken nyugvó nemzetközi szerződéseken alapulhat.

Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy Magyarországon magyar nemzetiségűek menekülteként kénytelenek élni. Ezért minden magyarországra érkező magyar nemzetiségű személy állampolgársági kérelmét gyorsított eljárásban kell elbírálni.

#### A FIDESZ Irodák címei:

Budapest, 1056 Molnár u. 16., tel.: 1-372-102

Szeged, 6720 Berzsenyi u. 3., tel.: 62-13-981

Debrecen, Dózsa Gy.u.6.1/6., tel.: 52-11-782

4010 Pf. 77.

Békéscsaba, 5600 Bartók u. 33., tel.: 66-22-003

5601 Pf. 130. tfax: 66-22-143, tx.: 83-409

Szombathely, 9700 Vöröshadsereg útja 25.

Pápa, 8500 Eötvös u. 21., tel.: 89-13-624

Eger, 3300 Széchenyi u. 18., tel.: 36-10-870

Kecskemét, tel.: 76-21-266

## MIT AKAR A FIDESZ ?

Politikai erők szabad versenyén alapuló parlamentáris demokráciát. Felelős kormányt, független bíróságokat.

Szabad piacgazdaságot, takarékos államot, virágzó vállalkozásokat, társadalmilag ellenőrzött privatizációt.

Valódi önkormányzatokat, egyenlő lehetőségeket a településeknek, a megyei kiskiráltságok megszüntetését.

Demokratikus, ideológiamentes oktatási rendszert, az oktatási intézmények önállóságát.

Gyermekeink által is lakható környezetet.

Az államtól megszabadított egyházakat, egyháztól mentes államot.

A sorkatonai szolgálat idejének csökkentését, a polgári szolgálat egyenrangúságát. Holnap: kislétszámú, hivatásos hadsereget. Holnapután: hadseregek nélküli világot.

Hatékony szociális rendszert.

Türelmes, elbízékeny, európai minőségű kisebbségi politikát. Határozott fellépést a határainkon kívül rekedt magyarság érdekében.

Idegen katonáktól mentes, független, semleges Magyarországot. Fegyvermentes, egységes Európát.

Félelemmentes életet.

SZABADSÁGOT, EGYENLŐSÉGET, SZOLIDARITÁST !

ESÉLYT A JÖVŐNEK !